БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 243 (6172) ДЕКАБРИИН 5 ВТОРНИК 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

Дэлхэй дээрэ эгээн демократическа Конституциие зохёогшо, арадуудай агуу-ехэ вождь нүхэр СТАЛИНДА алдар соло!

Иосиф Виссарионович Сталин

Сталинска Конституциин Үдэр

Советскэ Союзай арадууд мүнөөдэр Сталинска Конституциин Үдэрые һайндэрлэжэ байна. 1936 оной декабриин табанда — Советүүдэй Бүхэсоюзна Онсо VIII съезд СССР-эй Конституциие — манай агуу-ехэ социалистическэ гүрэнэй Үндэһэн Хуулиие батал-һан юм.

Сталинска Конституци хадаа манай нангин дэбтэр мүн, энээн соомнай «...СССР-тэ социализмын илаһан баримтанууд тухай, капиталистическэ богоолшолгоһоо СССР-эй ажалшадай сүлөөрһэн баримтанууд тухай, үргэн дэлгэр, эсэстээ хүрэтэр сэхэ шууд демократиин СССР-тэ илаһан баримтанууд тухай, простойгоор ба хүряангыгаар, протокольно шахуу стильтэйгээр» (Сталин) алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй.

СССР-эй шэнэ Конституци болбол большевистскэ партиин хүтэлбэри доро, агуу-ехэ Сталинай сэсэн мэргэн ударидалгаар советскэ арадай туйлаһан социализмын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые хуулита ёһоор батадхаа. Шэнэ Конституциие Сталинска Конституци гэжэ советскэ арадай нэрлэһэн ушарынь юуб гэхэдэ, энээниие манай агуу-ехэ вождь ба багша нүхэр Сталин зохёоһон байна.

Сталинска Конституциие баталан абаһан үдэрһөө хойшо 14 жэл үнгэрөө. Энэ үе соо советскэ арад Сталинска Конституциин туг доро жагсан, өөрынгөө инаг Эхэ ороной хүсэ ба шадалые улам саашадань бэхижүүлхэ ябадал туйлаа. Манай орон дайнай хүндэ хүшэр туршалгануудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дабажа, гитлеровскэ Германиие ба империалистическэ Японие илаһан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые туйлаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайн хадаа Октябрьска социалистическэ революциин илалтын ашаар урган мандаһан советскэ общественнэ ба гүрэнэй байгуулалтын бата мүнхэ түгэлдэр ехэ хүсые бүхы дэлхэйдэ харуулаа.

Дайнай хойтохи үедэ Советскэ Союзай арадууд Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэреэр сталинска шэнэ табанжэлые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын тула шэн зоригтойгоор ажаллажа байна. Ороной һандаргагдан хохидоһон районуудые һэргээн бодхоохо, дайнай урда тээхи хэмжээе промышленностиин ба хүдөө ажахын талаар хүсэлдүүлхэ, тиигээд тус хэмжээе нилээд ехээр үлүүлхэ гээшэ дайнай хойтохи табанжэлэй гол зорилгонууд мүн байгаа.

«Агуу-ехэ Октябрьска социалистическэ революциин 33 жэлэй ой» гэһэн элидхэл дотороо нүхэр Булганинай зааһан ёһоор, табанжэлэй эдэ зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

1950 ондо манай ороной бүхы промышленностиин продукцинь дайнай урда тээхи 1940 онтой жэшэбэл 48 процент ехэ болохо ёһотой гэжэ табанжэлэй түсэбөөр тогтоогдоһон байгаа. Үйлэдбэриин энэ хэмжээн хүсэлдүүлэгдэхэһээ гадна, нилээд үлүүлэгдээ. Промышленностиин валова продукци бүтээн гаргалгаар, дайнай урда тээхи хэмжээн энэ жэлэй 10 һара соо 70 процентээр үлүүлэгдээ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгөөр ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байна. Энэ жэлдэ орооһото культуранууудай валова ургаса 7 миллиард 600 миллион пүүд боложо, дайнай урда тээхи 1940 оной хэмжээе 300 гаран миллион пүүдээр үлүүлээ. Колхозно ба совхозно ниитын мал-ажал хүгжөөлгөөр нилээд ехэ үрэ туйлагдаа.

СССР-эй арадай ажахын хүсэн түгэсөөр хүгжэхэтэй хамта, Советскэ Союзай национальна доход улам ехэ болоно, ажалшадай материальна ажана тэниглэн байдал, культурна хэмжээн ехээр ургана.

Дайнай хойтохи табанжэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа коммунизмын материально-техническэ базые улам бэхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэжэ, коммунизмын асари ехэ барилганuудые эхилхэ арга манай арадта олгоо.

Агуу-ехэ Октябриин ашаа—манай Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республика Сталинска Конституциин наран доро, манай Эхэ ороной зол жаргалта арадуудай ханибарисаата бүлэ соо, большевистскэ партиин ленинско--сталинска национальна политикын ашаар, коммунистическэ хүгжэлтын замаар урагшаа найдамтай дабшажа ябана.

Революциин урда тээхи бурят нютаг хадаа хаанта Россиин гээгдэнги заха газар байһаниинь элитэ. Эндэ ямаршье промышленность үгы шахуу, хүдөө ажахынь тон тулюур байдалда байһан юм. Советскэ засагай жэлнүүдтэ Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэреэр, агуу-ехэород арадай асари ехэ туһаламжаар Бурят-Монголнай СССР-эй Зүүн зүгтэхи һалбаран бадаржа байгаа орон болоо.

Республикын территори дээрэ промышленна 300 үлүүтэй предприятинууд байгуулагдаа. Тус предприятинуудай олон мянган зонтой коллективүүд Эхэ оронойнгоо аша туһада шэн зоригтойгоор ажаллана. Эдэнэр социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй үндэһэ һуури дээрэ, дайнай хойтохи табанжэлэй дүрбэнжэлэйнь түсэбые валова продукци бүтээн гаргалгаар 103 процент дүүргэһэн байна.

Республикын колхозууд өөрынгөө ниитын баялигые жэлһээ жэлдэ улам арбидхана. Манай колхозно деревни бүри гоё һайхан боложо байна. Утаа уняар болоһон һээы гэрнүүдэй ба муу модон гэрнүүдэй орондонь колхозникуудай һаруул һайхан, болбосон ба уужам байшангууд баригдаа.

Бурят-монгол арад формооро национальна, удхаараа социалистическэ культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Республикын территори дээрэ Минпросой системын 600 үлүүтэй һургуули нээгдэнхэй. Тэндэ 100 мянга шахуу үхибүүд һуралсана. Хэдэн зуугаад ба мянгаад хүбүүд, басагад дээдэ болон дунда һургуулинуудта һуража байна.

Манай Эхэ ороной арадуудай, тэрэ тоодо Бурят-Монголой ажалшадай, эдэ ехэ амжалтанууд хадаа Сталинска Конституциин алтан нараар гиигүүлэгдэһэн Советскэ ороной бодото һайхан, бурьялма баян ажабайдалай гэршэ мүн. Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ түрүүшын хэе социализмын түгэс илалта туйлаһан манай агуу-ехэ Советскэ Эхэ орон бусад оронуудай ажалшадта социалистическэ зам гэрэлтүүлэн заагша эли тодо маяк болоо.

Нүхэр Сталин Советүүдэй Бүхэсоюзна Онсо VIII съезд дээрэ хэһэн түүхэтэ элидхэл дотороо, шэнэ Конституциин уласхоорондын угаа ехэ удхашанар тухайда хэлэхэ зуураа, иигэжэ зааһан байна: «Энэ хадаа СССР дотор бэелүүлэгдэһэн юумэн бусад оронууд доторшье бэелүүлэгдэжэ хүсэд шадагдаха тухай гэршэлһэн документ болохоб байна».

Нүхэр Сталинай эдэ сэсэн мэргэн үгэнүүд түүхэтэ событинуудай саашанхи ябасаар баталан тодоруулагдаа. Хүгжэлтын шэнэ замда ороһон арадай демократиин оронууд социализм байгуулхын түлөө тэмсэхэдээ манай ороной гайхамшаг дүй дүршэлдэ түшэглэнэ.

Сталинска Конституци болбол шэнэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүү, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэнь прогрессивнэ хүн түрэлтэндэ моральна туһаламжа ба бодото дэмжэлгэ болоод байна. Эб найрамдалай тала баригшадай зэргэнүүд улам улам үргэдэнэ. Агуу-ехэ Советскэ Союзай толгойлдог эб найрамдалай ба демократиин лагерь империалистическэ лагерьта эсэргүү тэмсэлдээ бүхы дэлхэйн бүмбэрсэгэй хэдэн зуу миллион простой хүнүүдэй эдэбхитэ дэмжэлгэдэ түшэглэнэ.

Бүхы дэлхэйн ажалша хүнүүд империалистическэ политикада эсэргүү, эб найрамдалай ба демократиин лагерьта жагсан тэмсэнэ, буржуазна демократи гээшэ тон худал хуурмаг ба арадта харша демократи мүн гэжэ улам ехээр ойлгон үнэншэжэ байна. Бүхы оронуудай буржуази хадаа «сүлөө» ба «демократи» гэһэн хуурмаг үгэнүүдээр халха хээд, бодото дээрэнь социальна, расова ба национальна тэгшэбэшэ байлгын политика ябуулна. США-гэй ба маршаллизированнэ оронуудай буржуазна правительствонууд дайнай хойтохи үе соо демократическа «сүлөөнүүд» гэдэгүүдэй һүүлшын үлэгдэлнүүдые усадхаад, тэндээ фашистска ёһо гуримуудые тогтоожо байна. Зүгөөр, простой хүнүүдые фашистска ямаршье мүрдэлгэ хэһээлгэнүүдээр айлгажа шадагдахагүй, ушарынь, тэдэнэр эб найрамдалай ба демократиин хүсэтэ лагерьта түшэглэн тэмсэжэ, империалистическэ бузар арьяатадта харюу сохилто хэжэ шадаха байна.

Манай илалтануудай үрэнүүд тухай зааһан өөрын Конституцитай болоходо аятай ба баясахаар байна. энэ хадаа манай арадые духовно зэбсэглэн, коммунизмын шэнэ илалтануудые туйлахын түлөө шэнэ тэмсэлдэ элсүүлэн жагсаана гэжэ, шэнэ Конституциин проект тухай элидхэлээ дүүргэхэ зуураа нүхэр Сталин хэлээ һэн. Советскэ хүнүүд большевистскэ партиин хүтэлбэри доро, нүхэр Сталинай ударидалга доро ябажа, коммунизм байгуулгын фронт дээрэ үшөө бүри гайхамшаг ехэ, шэнэ илалтануудые туйлахань дамжаггүй.

Советскэ арад Сталинска Конституциин Үдэрые ажалшадай депутадуудай нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгуулиин кампаниин үргэнөөр дэлгэрһэн оршон байдалда угтаба. Манай республикын ажалшад, Советскэ Союзай бүхы ажалшадта адляар, өөһэдынгөө эрхим нүхэдые коммунистнуудай ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой кандидадууд болгон дэбжүүлээ. Манай һунгагшад һунгалтануудай болохо үдэр бултадаа, нэгэн хүн шэнгеэр, һунгуулиин урнануудта ерэжэ, нютагай Советүүдэй депутадуудта кандидадууд болгон дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдтэ голосуудаа үгэхэнь лабтай. Манай хүнүүд өөһэдынгөө морально-политическэ нэгэдэлые, большевистскэ партияа тойрон, манай агуу-ехэ вождь ба багша—дэлхэй дээрэ эгээн демократическа Конституци зохёогшо нүхэр Сталиниие тойрон ниитаар жагсанхай байдагаа нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үдэр үшөө дахин элирхэйлэн харуулха байна.

Ажалшадай депутадуудай Ашхабадска ба Фрунзенска городской Советүүдэй депутадта кандидат болгогдон регистрацида абтаба

АШХАБАД

Ашхабадска городской Советтэ һунгаха һунгуулиин № 16 округой һунгуулиин Окружной комиссиин заседани Туркмениин столицын культурын ба искусствын һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн байшан соо болобо. Ашхабадска городской Советэй депутадта кандидат болгон нүхэр И. В. Сталиниие дэбжүүлһэн механизированнэ шэлэй заводой коллективэй түлөөлэгшэд, наукын ба искусствын ажал-ябуулагшад, багшанар үргэн ехэ зал соо суглараа.

Суглаае нээхэ зуураа һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ М. Бурнашова нүхэр И. В. Сталин Ашхабадска городской Советэй депутадта баллотироваларгдаха зүбшөөлөө үгөө гэжэ сугларагшадта мэдээсэбэ. Эдэ үгэнүүдынь нэрьемэ овациар угтагдаа. «Нүхэр Сталинда алдар соло!», «Агуу-ехэ Сталин мандаха болтогой!» гэһэн хашхаралдаанууд соностоно.

Механизированнэ шэлэй заводой инженер П. Грушковский түрүүлэн үгэ хэлэбэ.

—Манай зүрхэнүүд баяр баясхалангай мэдэрэлээр дүүрэнхэй. Советскэ арадай сэсэн вождь, манай түрэл, инаг Сталин Ашхабадска городской Советэй депутадта баллотироваларгдаха зүбшөөлөө үгөө. Бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн арадууд, Сталинай нэрэтэйгээр, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ. Советскэ хүнүүд Сталинай нэрэтэйгээр өөһэдынгөө зол жаргалые байгуулна. Арадуудай ехэ этигэлээр зоригжуулагдаһан манай заводой коллектив һунгалтын урда тээхи вахтада жагсаа. Нүхэр И. В. Сталиниие Ашхабадска городской Советэй депутадта кандидат болгон регистрацида абаха гэжэ би манай заводой коллективэй үмэнэһөө һунгуулиин окружной комиссиие гуйнаб гэбэ.

СССР-эй наукануудай Академиин Туркменскэ филиалай хэлэнэй, түүхын ба литературын институдай секторые даагша З. Мухамедова зүрхэ долгилмо үгэ хэлэбэ.

— Советскэ засаг, большевигүүдэй парти, манай түрэл нүхэр Сталин туркменскэ арадые гэрэлтэ ехэ замда оруулаа. Манай республика дотор национальна культура һалбаран мандаба. Наукын агуу-ехэ корифей, эб найрамдалай туг баригша манай түрэл Сталин олон олон жэлнүүдтэ энхэ амгалан ажаһуугг лэ!

Заседани дээрэ механизированнэ шэлэй заводой эрхим токарь В. Шалимов, тепловозно депогой главна инженер К. Бердыев, механизированнэ шэлэй заводой стахановец А. Мередов, Ашхабадска гуталай фабрикын эрхим шанарай бригадын бригадир М. Булкина, Туркменскэ ССР-эй габьяата врач Е. Атанова гэгшэд үгэ хэлээ.

Һунгуулиин окружной комисси хадаа нүхэр И. В. Сталиниие һунгуулиин № 16 округһоо ажалшадай депутадуудай Ашхабадска городской Советэй депутадта кандидат болгон регистрацида абаха гэжэ нэгэн һаналаар тогтообо.

ФРУНЗЕ

Ажалшадай депутадуудай Фрунзенска городской Советтэ һунгаха һунгуулиин № 12 округой һунгуулиин Окружной комиссиин заседани № 13 дунда һургуулиин клуб соо болобо. Предприятинуудай, эмхи зургаануудай, ниитын организацинуудай коллективүүдэй олон түлөөлэгшэд эндэ сугларaa.

Заседани нээхэ зуураа, һунгуулиин Окружной комиссиин түрүүлэгшэ В. Е. Зверев болбол Советскэ арадай агуу-ехэ вождь Иосиф Виссарионович Сталин һунгуулиин № 12 округһоо Фрунзенска городской Советэй депутадта баллотироваларгдаха зүбшөөлөө үгөө гэһэн баярта мэдээсэлые соносхобо.

Сугларагшад нүхэр И. В. Сталинай хүндэлэлдэ нэрьемэ оваци хэбэ.

Сельмашзаводой инженер Г. Н. Кнеллер хадаа Иосиф Виссарионович Сталиниие городской Советэй депутадта кандидат болгон регистрацида абахыень заводской коллективэй үмэнэһөө һунгуулиин комиссиие гуйба.

— Фрунзенска городской Советэй депутадта баллотироваларгдаха зүбшөөлөө агуу-ехэ вождь, багша ба хани нүхэр Сталинай үгэһэн ябадалынь манай зүрхэнүүдые баяраар дүүргэнэ. Сталин — эб найрамдалай, зол жаргалай ба эрхэ сүлөөгэй гэрэл мүн. Бидэндэ этигэһэн этигэлдэнь харюу болгон, үйлэдбэриин программаяа дүүргэхын тулада бүхы хүсэеэ зорюулхабди.

Манай агуу-ехэ вождь ба багша нүхэр Сталин мандаха болтогой!

Нүхэр И. В. Сталинай хүндэлэлдэ нэрьемэ оваци удаан болобо.

Арһанай заводой цехын начальник М. А. Усов зүрхэ долгилмо үгэ хэлээ.

— Агуу-ехэ Сталин болбол коммунизмда ошохо үргэн замаар илалтаһаа илалтада бидэниие хүтэлнэ. Нүхэр Сталинай түлөө голосовалхадаа, бидэнэр арадай зол жаргалай түлөө, баярта ажабайдалай түлөө голосовалхабди.

Һунгуулиин Окружной комисси хадаа Иосиф Виссарионович Сталиниие Фрунзенска городской Советтэ һунгаха һунгуулиин № 12 округһоо ажалшадай депутадуудай Фрунзенска городской Советэй депутадта кандидат болгон регистрацида абаха гэжэ нэгэн һаналаар тогтообо.

ВЦСПС-тэ

Һурагшадые үбэлэй каникулай үедэ культурнаар хангаха тухай

Һурагшадые үбэлэй каникулай үедэ культурнаар хангаха зорилгоор, бүхы клубуудта, культурын байшангуудта, библиотекэнүүдтэ, улаан булангуудта болон бусад газарнуудта үхибүүдтэ зорюулан ёлконуудые, утреннигуудые, вечернүүдые, уншагшадай конференцинүүдые, киносеанснуудые эмхидхэхыень профсоюзуудай комитедүүдые ВЦСПС-эй секретариат уялгалба. Коллективнээр театрнуудта ошолго үнгэргэхые мүн лэ һайшаан дурадхагдана.

Үхибүүдэй каникулай үе соо хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ, тэдээндэ элдэб темэнүүдээр элидхэлнүүд ба лекцинүүд уншагдаха байна. Үхибүүд манай Эхэ ороной солото хүнүүдтэй уулзаха, түүхэтэ газарнуудаар, музей ба выставкэнүүдээр ябажа хараха экскурсинуудта хабаадаха юм. Һурагшадай үбэлэй каникулай үедэ стадионууд, катогууд, санын базанууд түлөөһэгүйгөөр тэдээндэ нээгдэхэ байна.

Профсоюзуудай республиканска, хизаарай ба областной Советүүд хадаа шэнэ жэлэй ниитэ городской ёлко эмхидхэхэ уялгатай. (ТАСС).

Хэлэһэн үгэдөө хүрэбэ

Улан-Удын вагонно депогой коллектив Сталинска Конституциин үдэрэй хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсахадаа вагон заһабарилгын 1950 оной түсэб декабриин 5-да дүүргэхэбди гэһэн уялга абаһан юм Мүнөөдэр тус коллектив хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь баталаабди гэжэ мэдээсэбэ. Вагон заһабарилгын жэлэй түсэб 33 хоногоор уридшалан, үлүүлэн дүүргэгдээ.

Мүнөө тэдэнэр нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудай хүндэлэлдэ үшөө үндэр амжалта туйлахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна.

Сталинска эпохын алтан хуули

Бүрин эрхэтэ советскэ залуушуул

Илаhан социализмын орондо, агууехэ Сталинска эпоходо советскэ залуушуул баяр жаргалтайгаар ажаhууна, ажаллана. Большевистскэ парти, нүхэр Сталин манай залуушуулай творческо хүсэ шадабари, оюун билиг хүгжөөхэ угаа ехэ арга боломжонуудые үгөө, советскэ хүбүүд басагадта угаа еха перспективэнүүдые нээгээ.

Капиталистическэ оронуудай ажалша залуушуул политическэ эрхэгүй, шадабаряа дээшэлүүлхэ, hураха аргагүй байха юм.

Америкын Холбоото Штадуудта 10 миллион залуушуул үзэг бэшэг мэдэхэгүй, 6 миллион үхибүүд hургуулида hураха аргагүй байна. Колониальна ба дулдыданги оронуудай залуушуулай байдалынь улам хүшэр хүндэ байдаг.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба демократиин түшэг тулгуури болоhон манай орон тээшэ дэлхэйн залуушуул инаг дуратайгаар харана. Большевигүүдэй парти ба советскэ правительство манай залуушуулда угаа ехэ анхарал табина, коммунизм байгуулха зам дээрэхи ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа шадахаар, хүсэндөө этигэхээр, эрэлхэг зоригтой байхаар залуушуулые хүмүүжүүлнэ.

Манай ороной хүбүүд басагад бүхы советскэ арадтаа адляар политическэ бүхы эрхэнүүдые үргэнөөр эдлэдэг байна. Эдэ эрхэнүүдые агууехэ Сталинска Конституци үгөө.

Засагай Верховно ба нютагай органуудта hунгаха hунгалтануудта хүбүүд басагадай эдэбхитэйгээр хабаададаг ябадалынь манай ороной политическэ ажабайдалда залуушуулай үргэнөөр хабаададагай жэшээнүүдэй нэгэн мүн.

Бүхы оромнай ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта бэлэдхэжэ байна. Манай арад өөрынгөө залуушуулда дуратай ба тэдээндэ гүрэнэй хэрэгүүдые этигэдэг байна. Депутадуудта кандидадуудай дунда манай Эхэ ороной олон залуу патриодууд бии.

Гансахан Улан-Удэ городто ажалшадай депутадуудай городской ба районно Соведүүдэй депутадуудта кандидадууд болгогдон 48 комсомолецууд регистрацида абтаа.

Депутадуудта кандидадуудай список соо сэмбын фабрикын стахановка-ткачиха комсомолка Анна Фефелова, паровозо-вагонно заводой булад шудхалгын цехын эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн комсомолка Мария Эпова, Улан-Удын паровозно депогой машинист залуу коммунист Владимир Ловушкин, Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой стахановка комсомолка Дари-Цырен Жамсаранова, Түнхэнэй аймагай «17 партсъезд» колхозой hаалишан Евгения Попова, Баганулейн МТС-эй тракторна бригадын бригадир Анна Корытова ба бусад олон залуушуул оруулагдаба.

Түнхэнэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой hунгагшад аймагай Соведэй депутадта кандидадаар комсомолец Цырен Батаровые дэбжүүлээ. Комбайнераар ажаллахадаа, тэрэ хадаа жэл бүхэндэ түсэбтэ даалгабаринуудаа үлүүлэн дүүргэжэ, мүнөө МТС-эй механигай тушаалда дэбжүүлэгдээ.

Мяха консервнэ комбинадай колбасна цехын комсомольско-залуушуулай бригадын бригадир Нина Роговая ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведтэ hунгаха hунгуулиин № 100 округhоо депутадта кандидат болгогдон регистрацида абтаа Мүнөө тэрэнэй бригада табанжэлэйнгээ түсэб дүүргээд, энэ жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэбэ.

Депутадуудта залуу кандидадуудай биографинууд дотор Сталинска эпохын советскэ залуу хүнэй эрхим шэнжэ шанар харагдана.

Большевигүүдэй партяар ба инаг вождь нүхэр Сталинаар зоригжуулагдаhан советскэ залуушуул коммунистическэ общество байгуулагшадай түрүү зэргэдэ ябана, советскэ Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсөө зорюулна.

Бурят-Монголой хүбүүд басагад нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта бэлэдхэн, шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлана. Закаменай аймагай «III Интернационал» колхозой малшан комсомолка Долгар Гуржапова энэ жэлдэ 20 үнеэнhээ 20 тугал абажа, түлжүүлээ. hү hааха жэлэйнгээ түсэбые Долгор Гуржапова 110 процент дүүргэбэ. Кяхтын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон комсомолка Ханда Цыремпилова 95 хонинhоо 104 хурьга абажа түлжүүлээ. Улан-Удын депогой комсомолецууд Анатолий Бесчастнов, Николай Родин гэгшэд долоон жэлэй нормо дүүргээ. Иимэ жэшээнүүд олон.

Ленинэй ба Сталинай агууехэ идеянуудаар, большевистскэ партяар хүмүүжүүлэгдэhэн советскэ залуушуул демократическа залуушуулай уласхоорондын хүдэлөөнэй авангардда, эб найрамдалай түлөө залуу тэмсэлшэдэй түрүү зэргэнүүдтэ ябана.

Манай ороной хүбүүд ба басагад өөрынгөө арадта үнэн сэхээр алба хэхэ ябадалые ажабайдалаймнай удха зорилго гээшэ гэжэ харана. Тэдэнэр алдарта коммунистическэ партиин хойноhоо, агууехэ вождь ба багша Сталинай хойноhоо хододоо дахажа ябахаар бэлэн.

М. Гаськов, ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой Обкомой секретарь.

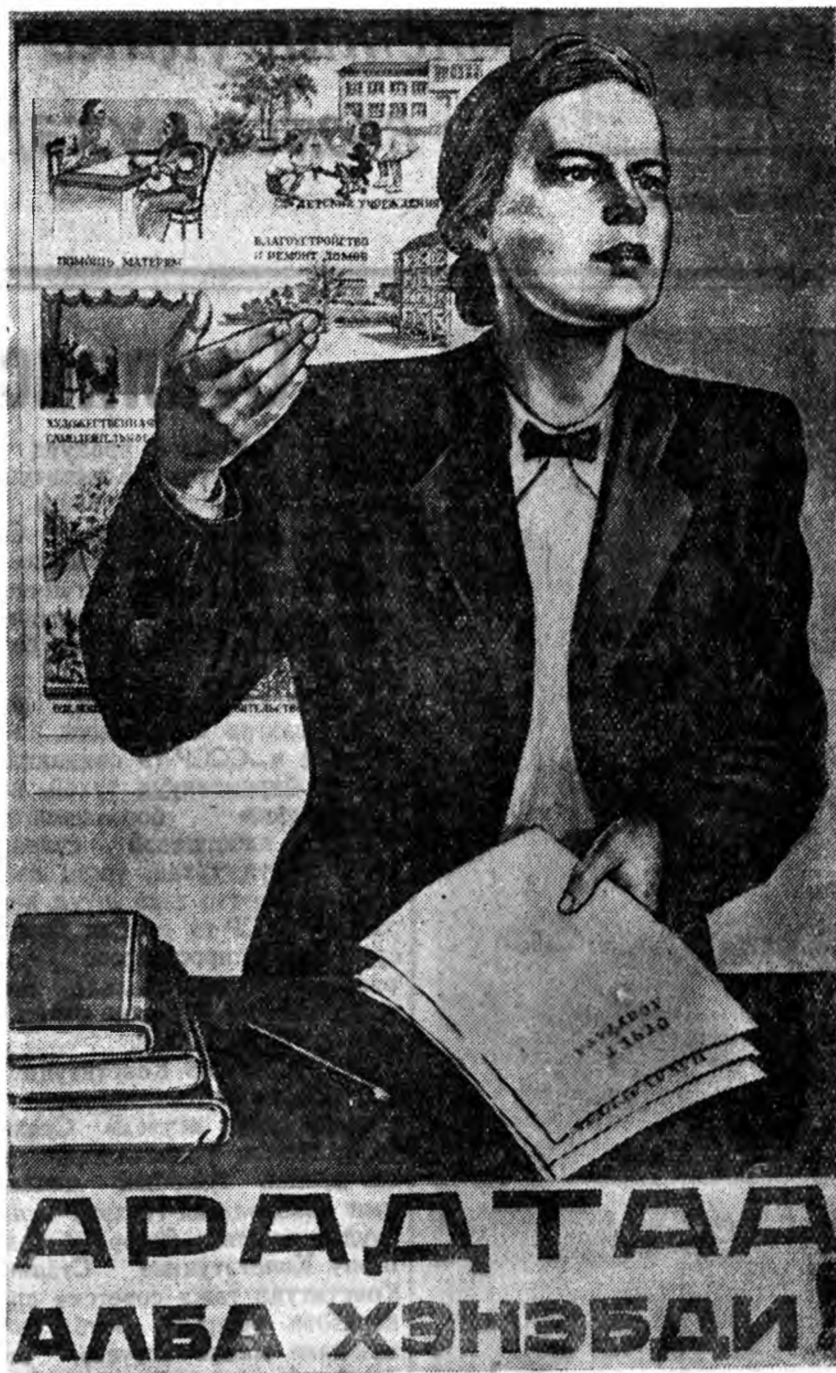

«Искусство» гэжэ гүрэнэй издательство РСФСР-эй ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта зорюулагдаhан, уранзураашан Г. Шубинагай зураhан плакадые хэблэн гаргаба. (ТАСС-эй фотохронико).

Ц. ДОНТОКОВА

Бидэнэр омогорхонобди

«Сталинска хуулиин
hайханда
Оронойм шарай
сэлмэгхэн».
Ц. ГАЛСАНОВ.

Агууехэ Сталинска Конституциин
Арюун туяа сасаранхайл,
Советскэ оронойм арадые
Сүлөө эрхээр ханганхайл!
Энэ — Сталинай оролдолго,
Энэ — бидэнэй омогорхол.
Хүгшэн залуушье hаа хамаагүй,
Ород бурядшье hаа илгаагүй —
Адли тэгшэ эрхэтэйбди,
Ажал дээрээ иланхайбди.

Энэ — Сталинай оролдолго,
Энэ — бидэнэй омогорхол,
Хүмүүжээбди коммунистическээр
Эхэ орондоо дуратайгаар,
Хүн түрэлтэнэй түрүү зэргэдэбди.
Энхэ байдалаа улам
мандуулнабди.
Энэ — Сталинай оролдолго,
Энэ — бидэнэй омогорхол.

ТҮҮХЭТЭ ҮДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Советскэ арадта зол жаргал асарhан Сталинска Конституциин үдэрые Мысовскэ электростанциин коллектив ажалай үндэр туйлалтаар угтаба. Жэлэйнгээ түсэбые нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудай үлэр дүүргэхэ гэhэн уялгаяа болзорhоонь урид, декабриин эхиндэ дүүргээ.

Агитаторай дүлэтэ үгэ

«III Интернационал» гэжэ хүдөө ажахын артель хадаа Хориин аймагай эгээн захын колхоз юм. Гэбэшье, эндэхи хүнүүд бусалма ажабайдалаар hуудаг. Эндэхи колхознигууд нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта туйлай ехэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэжэ байна. Эдэнэр Сталинска Конституцяар үгтэhэн эрхэеэ эдлэжэ, декабриин 17-ной үдэр засагайнгаа нютагай органуудта эрхим хүбүүд басагадаа hунгахань. Малайнгаа үбэлжэлгые hайнаар ябуулжа, hунгалтануудай үдэрые — бүгэдэарадай hайндэрые эрхимээр угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөн колхозниигуудай дунда үргэнөөр дэлгэрээ.

Артелиин гэшүүд гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые болзорhоонь урид дүүргээ, ниитынгээ малажалые хүгжөөхэ түсэбые декабриин 1-дэ гүйсэдхөө. Хонишон Должит Найданова 330 хонинhоо 350 хурьга, hаалишан Долгор Ганжурова 17 үнеэнhээ 17 тугал абажа, бүрин бүтэнөөр тэнжээгээ. Гахайшад Ц. Санжижапова ба Н. Галсанова гэгшэд гахайгаа эрхимээр харууhалхын түлөө хоорондоо мүрысэнэ. Колхоз гахай үсхэбэрилхэ түсэбөө 106 процент дүүргэнхэй.

Нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудтай дашарамдуулан колхозниигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэнөөр ябуулагдана. Колхозой клуб дотор агитпункт эмхидхэгдэжэ гоё hайханаар шэмэгдэнхэй. Эндэ элидхэл, хөөрэлдөөнүүд, консультацинууд ба газетэ уншалга хододоо үнгэргэгдэнэ. Мүн hунгагшадай hонирхоhон асуудалнуудта тайлбари үгтэдэг. Гадна коммунизмын агууехэ барилганууд тухай фотовыставкэ ба монтажууд, СССР-эй граждананнуудта Сталинска Конституцяар үгтэhэн эрхэ ба уялгануудые харуулhан стенд, дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ артельнэ ажахын ургалтые харуулhан диаграммануд агитпункт соо бии байна.

hунгуулиин кампаниин эхилхэтэй сасуу колхозой партийна организаци агитпунктаяа ниитэ-политическэ хүдэлмэриин центр болгожо шадаа.

Эндэхи агитаторнууд hунгагшадай дунда Сталинска Конституциин наран доро колхозно таряашадай золтой жаргалтай байдалаар ажаhуудаг тухай, советскэ hунгуулиин хуули тухай, уласхоорондын событинууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, аймагай ба сомоной Соведүүдэй депутадуудта дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай биографитай тэдэнии танилсуулдаг байха юм. Тиихэдээ агитаторнууд болбол нютагайнгаа, өөрынгөө колхозой байдалhаа абтаhан баримтануудые хэрэглэдэг. Сомоной ба колхозой урда табигдажа байhан зорилгонуудые дүүргэхэ ябадалда колхозниигуудые уялгалдаг байха юм.

Агитаторнуудай өөhэдынгөө эмхидхэхы ба зоригжуулхы үүргые ямараар дүүргэдэг байhан тухай жэшээ болгон агитатор Гончик Очировай үнгэргэhэн хөөрэлдөөе харуулхада hонирхолтой байна.

—Нютагай Соведүүдтэ hүүлшын hунгалта болоhоор зүбхэн 3 жэл үнгэрөө,—гэжэ нүхэр Очиров өөрынгөө хөөрэлдөө эхилнэ —Энэ хадаа тон богонихон болзор болоно. Теэд хараад үзыт, энэ үе соо советскэ засаг арад зондоо ямар ехэ ашаг туhатай ажал хэрэг бүтээгээб. Эхинhээнь абаад үзэхэдэ, энэ үе соо манай колхозой адууhа мал хэды шэнээн олон болоо гээшэб. Алуушад Д. Хайдакова, Г. Доржиева гэгшэд бүхы унагадаа бүрин бүтэнөөр мал болгоо. Тэдэнэр ба бусад хэдэн олон малшад нэмэлтэ түлбэри болгон талха хилээмэ, мяха тоhо гэхэ мэтын продуктнуудые ехээр абаа. Колхозой олзо доход жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнь 600 мянган түхэриг үлүүтэй болоhон байна. Тиимэhээ колхозниигуудай ажалта үдэрэй түлбэри дээшэлжэл байдаг. Сталинска Конституциин туг доро манай зол жаргалтай байдал жэл үнгэрхэ тудам бүри hайн hайхан боложо байна.

Өөhэдынгөө золтой жаргалтай байдалай түлөө бидэнэр большевистскэ партида, колхозниигуудай эсэгэ ба хани түрэл Сталиндаа уялгатайбди.

Манай колхоздо хуушан гэрнүүд хомор боложо, шэнэ гэрнүүд улам олошорно. Колхозниигуудай бүхы гэрнүүд радиотой болонхой. Советскэ засаг хадаа колхозниигуудай культура тухай, манай хүүгэдые эрдэм мэргэжэлдэ hургаха тухай тон ехэ анхаралаа табина,— гэжэ агитатор хөөрэлдөөнэйнгөө эсэстэ хэлэнэ.—Манай бүхы хүүгэд hургуулида hурадаг. Бидэнэр hунгагдаhан депутадууд—сомсоведэй түрүүлэгшэ Баянов, «III Интернационал» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Балданов ба бусад үнэн шударгуу хүдэлмэрэерээ арадтаа алба хэнэ. Тиимэhээ колхозник бүхэн коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой кандидадуудай түлөө голосовалхадаа, манай социалистическэ Эхэ ороной шэнэ амжалтануудай түлөө, тэрэнэй саашанхи хүгжэн hалбаралтын түлөө, золтой жаргалтай байдалайнгаа түлөө голосовалжа байнабди гэжэ мэдэрхэ зэргэтэй. Малайнгаа үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэжэ, нютагай Соведүүдэй hунгалтануудые угтаха дайшалхы зорилго манай урда табигдана.

Иимэ хөөрэлдөөнүүдэй hүүлээр колхозниигууд hунгалтануудай үдэрые шэнэ амжалтануудаар угтаха зориг түрэн тарадаг байна. Игэжэ агитаторнууд өөhэдынгөө арюун hайхан уялгануудые хүндэтэйгөөр дүүргэнэ. А. Яськов.

Сталинска Конституци—илаhан социализмын Конституци мүн

Д. МУНКОЕВ,
БМАССР-эй Юстициин Министр

СССР-эй ажалшад манай ороной ажабайдалдахи гайхамшагта событида — ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудта бэлэдхэжэ байна. Сталинска Конституциин —социалистическэ обществын Конституциин, дэлхэй дээрэ эгээл демократическа Конституциин туг доро тэдэнэр hунгалтануудта орэхэнь.

СССР-эй Конституци—гүрэнэй үндэhэн хуули мүн. Сталинска Конституциин наран доро, агууехэ Сталинай ударидалгаар советскэ арад коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалтануудые туйлаа. Дайнай хойтохи жэлнүүдтэ советскэ социалистическэ гүрэнэй политическэ ба экономическа хүсэн үшөө ехээр ургаhан ба бэхижэhэн байна. Советскэ засагай — дэлхэй дээрэ эгээл демократическа засагай нэрэ хүндэ зүбхэн советскэ хүнүүдэй бэшэ, мүн бусад оронуудай ажалшадай дунда улам ехээр ургаа.

Сталинска Конституциин баталагдан абтахын урда тээ түрүүшын Конституци—1924 оной Конституци хүсэндөө байгаа.

Манай советскэ социалистическэ гүрэн өөрынгөө хүгжэлтын нэгэдэхи шата дээрэ байгаа. Тэрэнь Октябрьска революциhаа эхилээд, мүлжэгшэ ангиие усадхаха хүрэтэрхи үеые эзэлнэ. Хүгжэлтынгөө энэ шатада манай гүрэн хоёр функци дүүргэдэг байгаа.

Нэгэдэхинь—орон доторхи унагаагдаhан ангиие дараха, хоёрдохинь—ороноо гадаадын добтолгоhоо хамгаалха функци болоно. 1924 оной Конституци хадаа манай гүрэнэй хүгжэлтынгөө түрүүшын шатада дүүргэхэ зорилгонуудынь ба даабаринуудыень тодорхойлhон байха юм.

СССР-эй түрүүшын Конституциин баталагдан абтаhан 1924 он болбол үшөө НЭП-эй түрүүшын үе байгаа. Тиихэдэ ороной промышленностиин социалистическэ сектор 80 шахуу процент, капиталистическэ—20 процент болодог байгаа. Хүдөө ажахы угаа гээгдэнги техникэтэй бутархай жэжэ үмсын ажахынуудhаа бүридэдэг байгаа. Эд бараанай эрьесэдэ социалистическэ сектор зүбхэн 50—60 процент болодог, бэшэнинь купецүүд, хонжоошод ба бусад энгэй наймаашадай гарта байhан юм.

1936 ондо байдал үндэhөөрөө хубилhан байгаа. Энэ үедэ энгэй капитал промышленностьhоо бүримүhэн түригдөөд, үйлэдбэриин социалистическэ арга хүсэд буляад байгаа. Мүнөөнэй баян техникэдэ үндэhэлдэг хүсэтэ социалистическэ индустри продукци бүтээн гаргалгаар үйлэдбэриин 1913 оной хэмжээе 7 үлүүтэй дахин үлүүлэн гараhан байха юм.

Хүдөө ажахыда дэлхэй дээрэ тон томо машинизированнэ, шэнэ техникээр зэбсэглэгдэhэн социалистическэ үйлэдбэри, колхозууд ба совхозууд илаад байгаа. Эд бараанай эрьесэhээ купецүүд ба хонжоо наймаашад түригдөө. Бүхы эд бараанай эрьесэ гүрэнэй, кооперациин ба колхозуудай гарта ороод байгаа hэн.

Большевистскэ парти ба агууехэ Сталинай сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр Советскэ Союз индустриально-колхозно түгэс хүсэтэ держава, илаhан социализмын орон болоhон байна.

Советскэ обществын экономикын хубилхада, мүн тэрэнэй ангиин структура хубилhан байха юм. Мүлжэгшэ бүхы ангинууд усадхагдаhан байгаа. Советскэ общество ажалшадай—хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба интеллигенциин агууехэ хани барисаан болоо.

Игэжэ манай гүрэн өөрынгөө хүгжэлтын хоёрдохи шатада ороhон байха юм.

Манай гүрэнэй хүгжэлтын түрүүшын шатада абтаhан 1924 оной Конституци хадаа хүгжэлтынь хоёрдохи шатада СССР-тэ тогтоогдоhон общественнэ шэнэ харилсаанда таарахаа боліhон юм.

Обществын экономическа ажабайдалай хубилhан условинуудта, ангиин шэнэ структурада, манай гүрэнэй шэнэ зорилгонуудта ба функцинуудта зохилдуулан, шэнэ Конституци баталан абаха хэрэгтэй болоо hэн.

ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй 1935 оной февральда болоhон пленум дээрэ нүхэр Сталинай үүсхэлээр 1924 оной Конституцида хубилалта оруулха тухай асуудал табигдаhан байна.

Конституционно комисси нүхэр Сталинай түрүүлэлгэ доро хүдэлмэрилжэ, шэнэ Конституциин проект бэлэдхэhэн байха юм.

СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй 1936 оной июниин 11-эй тогтоолой ёhоор, СССР-эй Конституциин проект бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэхын тулада тунхаглагдаhан, энэнь таба hара үлүүтэй саг соо үргэлжэлhэн байгаа. Энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ хэдэн миллион советскэ граждананууд эдэбхитэйгээр хабаадаа hэн.

Шэнэ Конституциин проектые бүхы советскэ орон тон ехэ баяр баясхалантайгаар угтаа hэн.

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ советскэ арад СССР-эй Конституциие Сталинска гэжэ тэрэниие үүсхэгшэ, зоригжуулагша ба зохёогшын нэрээр нэрлэhэн байна.

Соведүүдэй Бүхэсоюзна VIII Онсо съезд дээрэ Конституциин проект тухай хэhэн элидхэл соогоо шэнэ Конституци хадаа үнгэрhэн замай дүн, абтаhан туйлалтануудай дүн, бодото хэрэг дээрэ абтаад ба туйлагдаад байhан юумые дансалалга ба хуулишалан бэхижүүлгэ байhые харуулhан байгаа.

Сталинска Конституци хадаа СССР-тэ бэелүүлэгдэhэн социализмын гол үндэhэ hууринуудые: ажахын социалистическэ системые ба үйлэдбэриин зэбсэг ба хэрэгсэлнүүдэй социалистическэ үмсые бэхижүүлhэн байна. Энээгээр манай Конституци буржуазна оронуудай конституцинуудhаа үндэhэн илгаатай.

Сталинска Конституци хадаа ажалшадай депутадуудай Соведүүдые СССР-эй политическэ үндэhэ hуури болгон бэхижүүлээ.

Сталинска Конституциин 3-дахи статья соо «СССР-эй доторхи бүхы засаг болбол ажалшадай депутадуудай Соведүүдээр бэелүүлэгдэдэг городой ба деревниин ажалшадай засаг мүн» гэжэ хэлэгдэнэ.

Сталинска Конституци болбол ажалшадта таарамжатай ба туhатай общественнэ ёhо гуримые бэхижүүлнэ.

Буржуазна конституцинууд обществын хоорондоо хёмороотой, антагонистическэ ангинуудhаа бүридэдэг, ямаршье партиин засагаа барян hаань, обществын гүрэнэй хүтэлбэри (диктатура) буржуазида хамаатай байдаг ябадалhаа үндэhэлнэ, буржуазна конституцинууд мүлжэгшэдтэ таарамжатай ба туhатай общественнэ ёhо гуримые бэхижүүлнэ.

Сталинска Конституци гүнзэгы интернациональна, энэ хадаа наци ба расануудай тэгшэ эрхэтэй байха ябадалда үндэhэлдэг, ажахын, общественнэ, гүрэнэй ба культурна бүхы ажабайдалда тэдэндэ адли эрхэ олгодог.

Буржуазна конституцинууд националистическэ үндэhэтэй, тайлбарилан хэлэбэл, эзэрхэгшэ нацануудай конституцинууд юм, буржуазна конституцинууд гурбан категориин: бүрин эрхэтэй, хүсэдбэшэ эрхэтэй ба үнэндөө ямаршье эрхэгүй (жэшээлхэдэ, колониин арадууд) нацанууд ба расанууд бии гэhэн үзэл барималда, тиимэhээ буржуазна конституцинууд нацанууд ба расануудые эзэрхэгшэ ба дарлагдангы нацануудта ба расануудта хубаарилха ябадалые бэхижүүлнэ.

Сталинска Конституци үнэн зүб ба бодото демократизмые харуулна. Тэрэ хадаа бүхы граждананнуудай тэгшэ эрхые бэхижүүлнэ. Ямар-нэгэн ажаглалтанууд гү, али граждананнуудай эрхые ба демократическа сүлөө хизаарлаhан хизаарлалтанууд Сталинска Конституци соо байхагүй; Сталинска Конституци эрэгтэй ба эмэгтэй, зөөритэй ба зөөригүй, эрдэмтэй ба эрдэмгүй хүнүүдэй эрхэдэ ямаршье илгаа гаргадаггүй.

Буржуазна конституцинууд граждананнуудай демократическа эрхэ ба сүлөөнүүдые сэхэ хаhадаг гү, али элдэб аргаар бодото дээрэнь үгы болгодог.

Сталинска Конституци хадаа граждананнуудай эрхэнүүдые бэелүүлхэ гаранти тухай асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг, тэрээгээрээ буржуазна конституцинуудhаа үндэhэн илгаатай. Жэшээлхэдэ, тэрэ хадаа ажал хэхэ эрхые мүнил соносхоно бэшэ, харин советскэ общество дотор кризисэй болодоггүй байhан баримтануудые, хүдэлмэригүйдэлгын усадхагдаhан баримтануудые хуулишалан бэхижүүлжэ, ажал хэхэ эрхые бодото дээрэнь хангана.

Сталинска Конституциин демократизм, нүхэр Сталинай заадаг ёhоор, «эрэ бусын» ба «юрэнхыдөө бүгэдэндэ мэдэрэгдэhэн демократизм, социалистическэ демократизм мүн».

Манай Конституци хадаа Сталинска сэсэн мэргэн бодолые бэелүүлгэ, нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр туйлагдаhан социализмын агууехэ илалтануудые хуулишалан бэхижүүлгэ мүн.

Сталинска Конституциие баталан абалга болбол СССР-эй хүгжэлтынгөө шэнэ үедэ, социалистическэ общество байгуулгые түгэсхэхэ ба социализмhаа коммунизмда шата дамжан орохо үедэ ерээд байhые харуулаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда советскэ арад өөрынгөө туйлалтануудые зоригтойгоор хамгаалаа.

Сталинска Конституци хадаа фашизмда эсэргүү тэмсэлдэнь бусад оронуудай арадуудта мүн туйлай ехэ моральна дэмжэлтэ ба туhаламжа болоhон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн хадаа советскэ гүрэнэй конституционно принципүүдэй бата бэхи шадалтай ба нүлөө ехэтэй байhые, Советскэ Конституциин гол үндэhэнүүдэй барагдашагүй ба зориг бадаруулагша хүсые харуулаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай hүүлдэ Советскэ орон арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ асари ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Сталинска Конституциин агууехэ идеянууд манай Эхэ ороной саашанхи hалбаран бадаралтын түлөө тэмсэлдэнь советскэ хүнүүдые зэбсэглэнэ, зоригжуулна.

СССР-тэ амгалан ба зохёон байгуулхы ажал хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ үргэнөөр ба хурдан түргэнөөр ябуулагдана. Коммунизмын агууехэ барилганууд тухай советскэ правительствын шиидхэбэри тон ехэ удхашанартай. Сталинска сэсэн мэргэн ухаан бодолоор хараалагдаhан агууехэ барилгануудые бэелүүлгэ хадаа коммунизмын материально-техническэ база байгуулха замда ехэхэн алхам болоно.

Социализмын оронэй агууехэ амжалтанууд бүхы дэлхэйн ажалшадые баясуулна, тэдэниие демократиин ба социализмын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

Советскэ Союзай жэшээгээр ба тэрэнэй ахадүүгэй туhаламжаар зүүн Европын ба Азиин арадай демократиин оронууд социалистическэ байгуулалтын замда ороод политическэ ажахын ба культурна хүгжэлтэдөө ехэнүүд амжалтануудые туйлаа.

Советскэ Союз болбол түрүү хүн түрэлтэнэй этигэл найдабари, hайн hайхан ирээдүйн эрмэлзэлгын ба hанал бодолой бамбар мүн.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН"
2. 1950 оной декабриин 5.

Советскэ засаг Бурят-Монголой ажалшадта юу үгөөб

Бурят-Монголой ажалшад нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудта политическэ ба үйлэдбэриин ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Эдэнэр советскэ засагай жэлнүүдтэ дабшаһан замаа омогорхол түгэсөөр шэнжэлэн харана, сүлөөтэ ба зол жаргалта ажабайдалай үргэн зам нээжэ үгэһэн большевистскэ партида үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэнэ.

Ленин—Сталинай агууехэ парти хадаа Россин хүдэлмэришэд, тарияашадые Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин илалтада хүргэжэ, капиталистнуудай ба помещигүүдэй засаг түрые унагаагаад, бурят-монгол арадые, мүн Россин бүхы арадуудые ангиин дарлалтаһаа сүлөөлһэн байна. Октябрьска революци болбол алибаа национальна хизаарлалта ба зарьманай үлэмжэ эрхэ усадхан, тэгшэ эрхэ байгуулаад, бэеэ даанхай гүрэн болохо хүрэтэрөө бэеэ тодорхойлхо эрхэ арад бүхэндэ олгоо. Энээнэй эли тодо жэшээнь манай Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ республика болоно.

Советскэ засагаар байгуулагдаһан, бурят-монголнуудай автономно республика өөрынгөө территори дээрэ гүрэнэй засагые автономно ёһоор бэелүүлнэ. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, бурят-монгол арад доторойнгоо ажабайдалай асуудалнуудаар өөрынгөө территори дээрэ гүрэнэй захиргаанай эрхэтэй байна. Манай республика национальна өөрсэ байдалые хараадаа абалсан, СССР-эй Конституцитай ба РСФСР-эй Конституцитай зохилдуулан зохёогдоһон өөрын Конституцитай. Энэ үндэһэн хуулиин ёһоор республикын гүрэнэй засагай бүхы органууд — сельскэ, сомоной Соведһээ Верховно Совет хүрэтэрөө—бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгуулиин эрхые үндэһэ болгожо, нюуса голосованиин ёһоор, арадаар һунгагдадаг.

Ухаа дутуутай хүнүүд ба һунгуулиингаа эрхые сүүдээр хаһагдаһан хүнүүдһээ бэшэнь, расова ба национальна илгаа, шажан шүтэлгэ, эрдэм һургуулиин ценз, һууршаһан байдал, социальна уг гарбал, зөөри шадалай зэргэ ба үнгэрһэн сагай ажал-ябуулгаһаа дуллыдангүйгөөр эрэгтэй ба эмэгтэй бүхы гражданинууд гүрэнэй засагай органуудта һунгаха ба һунгагдаха эрхэ эдлэнэ. Сэрэгэй албанда байгшад бүхы гражданинуудта адляар һунгаха ба һунгагдаха эрхэтэй.

Советскэ засаг хадаа ажаллаха, амарха, һураха, материальна тэдхэмжэ абаха агууехэ эрхэнүүдые Бурят-Монголой ажалшадта олгоо. Ажахын, гүрэнэй, культурна ба олониитын-политическэ бүхы ажабайдалда эрэшүүлтэй адляар хабаадаха тэгшэ эрхэ бурят эхэнэрнүүдтэ олгогдонхой.

Ленинско-сталинска национальна политикые бэелүүлэн, советскэ засаг болбол Бурят-Монголой ажалшадые ажахын ба культурна дэбжэлтын үргэн замда оруулһан байна. Ленин—Сталинай партиин ба социалистическэ гүрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолгын, агууехэород арадай ахадүүгэй туһаламжа болон дэмжэлгын ашаар, советскэ засагай жэлнүүдтэ Бурят-Монголнай эршэмтэйгээр хүгжэжэ, асари ехэ амжалтануудые туйлаа.

Ороноо индустриализацилгын ба хүдөө ажахые коллективизацилгын сталинска политикые бэелүүлгэ хадаа каторгын ба сүлэлгын зэрлиг хизаар байһан Бурят-Монголые хүгжэлтэ түгэс промышленностьтай, механизированнэ хүдөө ажахытай һалбаран бадарһан хизаар болгоо.

Революциин урда тээхи Бурят-Монголдо томо гэхээр гансашье промышленна предприяти байгаагүй. Харин хорёод-гушаад хахадкустарна предприятинууд байбашье, тэдэнь миил 1—1,5 миллион түхэригэй валова продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг байгаа. Имагтал советскэ засагай жэлнүүдтэ өөрынгөө хэмжээнүүдээр ба далайсаар үзэгдөөгүй ехэ промышленна барилга Бурят-Монголдо дэлгэржэ байна. Нэгэдэхи табанжэлэй үедэ промышленностиин томо предприятинуудай тоо 55 хүрэтэр олон болгогдоо, хоёрдохи табанжэл соо республика доторхи капитальна промышленна барилгада гаргашалагдаха мүнгэ зөөринь 426 миллион түхэриг болоһон байгаа. Сталинска хоёрдохи ба гурбадахи табанжэлнүүдэй туршада томо промышленностиин предприятинуудай тоо таба дахин шахуу олон болгогдоо. Паровозо-вагонно завод, мяха-консервын комбинат, механизированнэ шэлэй завод, талха татаха комбинадууд ба бусад олон промышленна гигантнууд ашаглалгада оруулагдаһан байна. Эдэ жэлнүүдтэ горнорудна, загаһанай, ой модоной ба түлишын промышленность шэнээр байгуулагдаһан ба нютагай түүхэй эдэй баялигые болбосоруулга дээрэ үндэһэлһэн промышленностиин шэнэ һалбаринууд бии болгогдоһон байгаа.

Социалистическэ байгуулалта хадаа республикын анхандаа гээгдэнги ба бүдүүлиг байһан хүдөө ажахые танигдахаар бэшэ болоторнь хубилгаа.

Манай республикын хүдөө ажахын дэбжэлтэ тухай парти ба правительствын анхарал оролдолго хадаа революциин урда тээ байһан газар эдлэлгын гуримые усадхаха тухай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1929 оной майн 27-ной түүхэтэ тогтоолой гараһан ябадалда эли тодоор харагдана. Энэ тогтоолой бэелүүлэгдэһэнэй эсэстэ, газар эдлэлгэдэхи али бүхы үнэн зүб бэшэ зүйлнүүд эсэслэн усадхагдажа, ажалша тарияашад баяшуулай гарта байһан 200 мянга үлүүтэй гектар һайн шанартай газар абаһан байха юм. Газарай реформо үнгэргэлгэ малажалтай тарияашадай коллективнэ ажахыда хаа хаанагүй түргэнөөр нэгэдхэхэ ябадалдань нилээд ехээр туһалаа. Бурят-Монголой тарияашад богонихон болзор соо хүдөө ажахыгаа имагтал артельнэ ёһоор эрхилдэг болоо.

Республикын колхозууд советскэ засагай ашаар газарые хэтэ мүнхэдөө эдлэхээр абаа, хүдөө ажахыгаа мүнөөнэй эгээл түрүү техникээр зэбсэглээ. 1940 ондо манай республикын колхозуудай полинууд дээрэ хоёр мянган үлүүтэй тракторнууд, 600-аад комбайнууд ба хүдөө ажахын бусад олон машинанууд хүдэлмэрилһэн байна.

Колхозно байгуулалтын илаһанай эсэстэ, Бурят-Монголой хүдөө ажахын гол һалбари болохо малажал хадаа хэлбэришэгүйгөөр ургаха ба бэхижэхэ замда ороо. Гансахан гурбан жэлэй туршада — 1938 онһоо 1941 он хүрэтэр—колхозно һүрэгэй тоо толгой: адуу морёор—23,2 процент, эбэртэ бодо малаар— 47,6 процент, хони ба ямаагаар—95,2 процент ба гахайгаар—163 процент олошороо.

Советскэ засагай шухалын шухала туйлалтануудай нэгэниинь — бурят-монгол арадай культурын һалбаралта болоно.

1897 оной бэшэлгын ёһоор, Бурят-Монголой зоной үзэг бэшэг мэдэхэ хүниинь арай гэжэ 8,4 процент болодог байгаа. Революциин урда тээ бурят-монгол үхибүүдэй һураха миил 48 эхин һургуули байһан юм. Имагтал советскэ засагай жэлнүүдтэ манай республика дотор олон һургуулинууд ба культурна эмхи зургаанууд нээгдээ. Республикын хорин жэлэй ойн үдэртэ 499 эхин, 90 долоон жэлэй ба 45 дунда һургуули, хоёр педагогическа училищи, хүгжэмэй училищи, акушерско-фельдшерскэ һургуули, хүдөө ажахын ба кооперативна техникумүүд, гурбан институт манайда бии болоһон байгаа. Манай республика хэдэн научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудтай, городой ба хүдөөгэй библиотекэнүүдтэй, уншалгын 500-гаад байшангууд ба клубуудтай болонхой. Гүрэнэй оперо ба баледэй театр, драматическа театр, гүрэнэй филармони байгуулагдаа.

1940 ондо Москвада болоһон Бурят-Монголой искусствын декада хадаа урган мандаһан бурят-монгол арадай зохёон байгуулхы хүсэнүүдэй болото демонстраци болоһэн.

Советскэ засагай анхарал оролдолгын ашаар манай республика дотор советскэ национальна интеллигенциин олон кадрнууд—инженернүүд, агрономууд, багшанар, врачууд, партийна ба советскэ хүдэлмэрилэгшэд ургуулагдаа. Манай арад литературын ба искусствын гайхамшагта мастернуудые— уранзохёолшодые, поэдүүдые, артистнуудые, композиторнуудые, уранзураашадые хүмүүжүүлээ. Эдэнэр формоороо национальна, удхаараа социалистическэ искусствын ба литературын саашанхи хүгжэлтэ туйлахын тула амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ.

Республикын экономико ба культурадахи эдэ гүнзэгы хубилалтануудай үндэһөөр, ажалай нэгэдэмэл фронтдо хүдэлмэришэд, тарияашад ба интеллигенци нигтаар жагсаа.

Үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэхи үмсые усадхалга ба общественнэ социалистическэ зөөриин илалта, мүлжэгшэ ангинуудые үгы хэлгэ бурят-монгол арадай морально-политическэ нэгэдэлдэ бата бэхи үндэһэ һуури байгуулаа. Арадай энэ нэгэдэл Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ онсо хүсэтэйгөөр харагдаһан байна. Советскэ Союзай арадуудай хани барисаанай, зол жаргалай ба алдар солын найдамтай түшэг тулгуури болоһон социалистическэ Эхэ ороноо хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ бурят-монгол арад нэгэн хүн шэнгеэр жагсан бодоһон байна.

Республикын эрхим хүбүүд, басагад хадаа дайсанда эсэргүү хатуу шанга байлдаанууд соо, советскэ бусад бүхы арадуудай хүбүүд басагадтай хамта мүр мүрөө ниилүүлэн ябажа тэмсээ. Тэдэнэр тулалдаанай газарта харуулһан габьяа ба шэн зоригоороо өөрынгөө арадай героическа түүхэдэ гайхамшагта шэнэ хуудаһа бэшэһэн байна. Бурят-Монголой ажалшад дайнай жэлнүүдтэ фабрикануд, заводууд ба колхозуудтаа шэн зоригтойгоор ажаллажа, фронтдоо туһалан, Советскэ Армиин дайшалхы хүсэ шадалые бэхижүүлэлсэһэн байха юм.

Дайнай илалта түгэсөөр дүүрэһэнэй һүүлдэ, Бурят-Монголой хүдэлмэришэд, тарияашад ба интеллигенци хадаа оронойнгоо бүхы арадуудтай сугтаа, дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбүүдые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Республикын промышленность табанжэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэб 103 процент, 1950 оной 9 һарын түсэб—100 процент дүүргээ. Энэ оной гурбадахи квартал соо промышленностиин валова продукци гаргалга 1949 оной энэ үеынхиһөө 15 процентээр ургаһан байна.

Хүдөө ажахымнай түргэн темпээр хүгжэжэ байна. Республикын колхозууд ба совхозууд нёдондо жэлдэ тария тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээд, 1948 онойхиһоо нэгэ миллион пүүд үлүү ехэ тария гүрэндөө үгэһэн байгаа. Нийтын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө колхознигуудай оролдосотой ажалай ашаар нийтын адуу малай тоо толгой жэл бүри олошорно. Гансахан 1949 ондо нийтын адуу мал 160 мянгаһаа үлүү олон толгойгоор олошоруулагдаа.

Манай арад ажахын ба культурна байгуулалтадахи эдэ бүхы амжалтануудаар Ленин—Сталинай партида, арадуудай агууехэ вождь ба багша нүхэр Сталинай гениальна хүтэлбэридэ уялгатай. Тиимэһээ манай республикын ажалшад агууехэ вождь, манай зол жаргал зохёогшо нүхэр Сталиниие депутадуудта өөрынгөө түрүүшын кандидат болгон нэгэн һаналаар нэрлэнэ.

Энэ үдэрнүүдтэ Бурят-Монголой ажалшад «Агууехэ Сталинай хүтэлбэри доро, коммунизм тээшэ урагшаа! — гэһэн бүгэдэарадай дайшалхы лозунгые онсо баярай мэдэрэлтэйгээр дурдана.

К. Балдаев.

Түнхэнэйхидэй уряае дэмжэнэбди

Тракторнуудай ба хүдөө ажахын прицепной машинануудай заһабарие болзорһоонь урид үндэр шанартайгаар дүүргэхын ба 1951 оной хабарай полевой хүдэлмэринүүдтэ амжалтатайгаар бэлэдхэхын түлөө республиканска социалистическэ мүрысөө үүсхэһэн Түнхэнэй МТС-эй механизаторнуудай уряае бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди.

Би 1950 он соо тракториставр хүдэлмэрилхэ зуураа, колесно трактораар 200 гектар (зөөлэн халалгада оруулан) элдүүрилхын ондо, 315 гектар газар элдүүрибэб.

Мүнөө МТС-эй директи намайе тракторна бригадын бригадир болгоо. Манай бригадын гэшүүд тракторнуудайнгаа заһабарилгые ноябриин 13-һаа эхилээд, мүнөө үдэр бүриингөө даалгабарие 20—30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Зүгөөр, МТС-тэмнай запасной частьнуудай ехэ дутамаг дээрэһээ мүнөө үедэ нэгэшье тракторай заһабари хүсэд дүүргэгдээгүй.

Мүнөө манай бригадынхид нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтануудай үдэр—декабриин 17 хүрэтэр 3 тракторнуудай заһабарие, бусад 3 тракторнуудай заһабарие январиин 1 хүрэтэр һайн шанартайгаар дүүргэхэ, плугууд, сеялкэнүүд болон культиваторнуудай заһабарие январиин 15 хүрэтэр заһабарилжа дүүргэхэ, базисна детальнуудые шэнэдхэн байгуулха ба 1000 түхэриг гүрэнэй мүнгэ арбилха, заправочна тэргэнүүдые хэхэ (иимэ тэргэнүүд манай МТС-тэ үшөө үгы юм) гэһэн уялгануудые абаад, өөһэдынгөө МТС-эй нүхэр Суворовой тракторна бригадые мүрысөөндэ уриһан байна.

Г. К. Плахин, Прибайкальска аймагай Итанцын МТС-эй нэгэдэхи тракторна бригадын бригадир.

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые шагналга

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй нэрэһээ Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар шагнаба.

«Эхын алдар» гэжэ орденуудаар 8 хүн, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар 29 хүн шагнагдаба.

Шагнагдагшадай дунда юһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Заиграйн аймагай Новая Брянь тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Евдокия Захаровна Павлова, найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Заиграйн аймагай Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэн эхэнэр Анна Спиридоновна Антонова, юһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Хэжэнгын аймагай «1 Мая» колхозой колхозница Татьяна Григорьевна Матвеева, долоон хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Иволгын аймагай Сэлэнгэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Анна Васильевна Емельянова, зургаан үхибүүдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Зэдын аймагай Ёнхор тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Елизавета Дмитриевна Пращутина, табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн Хойто Байгалай аймагай Верхняя Заимка посёлогой гэрэй эзэн эхэнэр Анастасия Ивановна Черниговская ба бусад бии.

Стахановецуудай конференци

Һаяхан сэмбын фабрикын стахановецуудай конференци болобо. Конференцидэ хабаадагшад ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, түүхэй эдые алмаха талаар 10 һарын дүн ба 1951 оной зорилгонууд тухай тус заводой директор нүхэр Паршинай элидхэл шагнаба.

Элидхэлэй һүүлээр олон стахановецууд фабрикын хүдэлмэриин дутуу дунданууд ба арга боломжонууд тухай, мүн өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэһэн байна. Нэгэдэхи сортын продукци үргэлжэ үйлэдбэрилхэ гэһэн үүсхэл гаргаһан стахановка нүхэр Черникова өөрынгөө туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Мүн бусад олон стахановецууд өөһэдынгөө дүй дүршэлые конференци дээрэ андалдаһан байна.

Конференцидэ хабаадагшад саашанхи зорилгонууд тухайгаа тодорхойгоор зүбшэн хэлсэжэ, энэ асуудалаар дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаа.

Үндэр уялга абаба

Михаил Яковлевич Оленников — Мухаршэбэрэй аймагай түрүү киномеханигуудай нэгэн юм. Ажалшадта кино харуулха жэлэйнгээ түсэбые нүхэр Оленников 9 һара соо дүүргээд, мүнөө 1951 оной түсэбөөр ажаллажа байна.

Нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгуулиин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, Михаил Яковлевич жэлэй эсэс болотор киносеанснуудые табилгаар үшөө хахад жэлэй, тэрэшэлэн мүнгэн зөөриин валова суглуулбариин 1951 оной түсэбые дүүргэхэ уялга абаба. Мүнөө энэ нүхэр абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Д. Цыренов.

Тобшо һонинууд

Союзай фабриканудһаа. Һаяхан Гастрономой Бурят-Монголой конторо Ташкент городһоо 3 вагон яблока, Благовещенскһээ 2 вагон кондитерска зүйлнүүдые абаад, худалдаанда гаргаа. Мүн Московско ба Ленинградска фабриканудһаа үшөө 2 вагон кондитерска зүйлнүүд хүлеэгдэжэ байна. Мүн «Главконсервын» базада 3 вагон консервированнэ эдеэ хоолой зүйлнүүд абтаа.

Драмкружок эмхидхэгдэбэ. Яруунын аймпотребсоюзай дэргэдэхи профсоюзна ба комсомольско организацинуудай үүсхэлээр драматическа кружок эмхидхэгдээ. Кружогой хүдэлмэридэ 15 хүн хабаадана. Кружогойхид декабриин эхеэр аймагай центртэ болохо уранһайханай самодеятельностиин харалгада бэлэдхэжэ байна. Мүнөө тэдэнэр Сергей Михалковой «Би гэртээ харихаа хүсэнэм» гэжэ пьесын отрывогуудые, советскэ композиторнуудай дуунуудые, мүн бусад номернуудые харуулха байна.

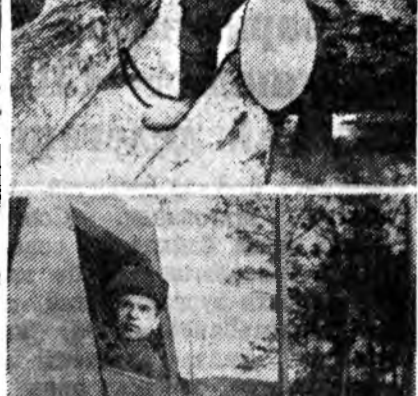

Манай республикын ой модоной промышленностьда дайнай хойто тээхи Сталинска табанжэлэй үедэ ехэхэн хубилалтанууд болоо. Электрохюрөөнүүд, модо таллуулдаг хүсэтэ тракторнууд, электролебёдконууд, электрическэ кранууд, модо ашаалдаг элеваторнууд, нүүдэл электростанцинууд, автомашинанууд, паровозууд болон бусад шэнэ техникэ олоор абтажа, модошодой ажал хүдэлмэриие хүнгэдхэхэһөө гадна, ажалай бүтээсые ехээр дээшэлүүлээ.

Парти болон правительствын энэ ехэхэн анхарал оролдолгын харюуда республикын модошод табанжэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Хандагатайн леспромхозой модошод модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые Октябрьска революциин 33 жэлэй ойдо дүүргэһэн байгаа. Тиигээд, нүхэр И. В. Сталинай түрэһэн үдэртэ—декабриин 21-дэ түсэбһөө гадуур 65.000 кубометр барилгын модо Эхэ орондоо үгэхын түлөө мүнөө тэмсэжэ байна. Зураг дээрэ: (дээрэһээ доошоо) суута мотоорист М. Н. Ступин ажалдаа байна. Тэрэ хадаа Доодо-Ильиын сельсоведэй депутадта кандидат болгогдон дэбжүүлэгдээд, үдэр бүри 3 нормо дүүргэнэ. Тиихэдэ, тус леспромхозой тракторист нүхэр И. Т. Рогов үдэрэйнгөө даалгабарие 300 процент хүрэтэр дүүргэдэг байха юм. «Советскэ Союзай эрхим машинист» гэһэн значогтой нүхэр А. В. Популов дайнай хойто тээхи Сталинска табанжэл соо аяар 8 жэлэй нормо дүүргэһэн байха юм.

М. Минеевэй фото-очерк.

АМАРАЛТЫН ҮДЭР ПВЗ-дэ

Амаралтын үдэр... Үглөөнэй арюухан толондо үнгэ шарайгаа угаалгаһач шэнгеэр томо томо гэр байшангууд мянган сонхонуудаараа яларна. Тэдэнэй хажуугаар һүниингөө хубсаһа үшөө һэлгэжэ үрьдөөдүй уляаһанууд ербылдэн үзэгдэнэ.

Улица бүхэндэ арадай дуунай аялганууд репродукторнуудһаа адхарна. Паровозо-вагонно заводой социалистическэ городогой ажалшад амаралтынгаа үдэрые баяртайгаар угтанад.

Зоной олоорөо ябадаг газарта гоё һайхан унгэнүүдээрээ хүнэй нюдэ татан байгаа афиша, соносхолнууд олон. БМАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион дээрэ хоккейн блиц-турнирнууд хэдэн спортивна обществонуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэхэнь. Культурыч ордондо шэнэ кинокартина харуулагдаха. Үдэшэлэн Н. А. Островскиин гайхамшагта пьесэнүүдэй нэгые ород драмын театрын артистнууд хүдэлмэришэдтэ харуулха...

БМАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадиондо соцгородойхидой амарха, сэнгэхэ услови дүүрэнээр бии болгогдонхой. Мүнөөдэр тэндэхи каток дээрэ хүн илангаяа олон. Спортивна мүрысөөнүүдтэ бэлэдхэлэй һүүлшын хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна. «Локомотив» обществын түрүүлэгшэ Александр Кондратьевич Лубков мүрысөөндэ ерэһэн командануудые амаршалан угтана...

Соцгородогой эдир гражданинууд амаралтынгаа үдэрые баһал хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэнэ. Тэдэнэр бүри һаяхан нээгдэһэн пионернүүдэй байшанда сугларна. «Ногоон абяан», «Ягаахан сэсэг» ба бусад спектакльнууд удаа дараа харуулагдана. Үхибүүдэй дунда һаһажаал хүнүүдшье бии: аба, эжыдээ өөһэдынгөө байшангые харуулха, ажал хүдэлмэритэйнь танилсуулха гэһэн хүсэл пионер бүхэндэ хододоо бии байдаг юм.

Үсэгэлдэр ороһон саһан дүн сагаан хүнжэл болон соцгородогой хойтохи хаданудта хэбтэнэ. «Мүнөө жэлдэ анха түрүүн сanaap ябажа эхилбэб» гэжэ омогтойгоор һанан, нэгэ залуу хүбүүн тэдэ хаданууд тээшэ дабхина. Теэд, уданшьегүй бүри үүрээр нэгэнэй санаар һолжорһон мүр дээрэ тэрэ хүрэжэ ерэнэ...

Заводской профсоюзна библиотекын хүдэлмэрилэгшэд энэ үдэр ехэтэ тухашараа. Хэдэн олон хүнүүд номоо андалдахаяашье, шэнээр абахаяашье, зал соо һуужа юрэ уншахаяашье ерээ. Слесарь И. Умяров — «Кузнецкиин газар дайда», токарь Ладыгин — Гончаровой шэлэгдэмэл зохёолнуудые уншахаяа абана. Библиотекэдэ хамта 8300 уншагшад тоологдоно. Тэдэнэр литературын элдэб номуудые уншана. Газетэ, журналнуудыешье уншаха хүнүүд бии.

Библиотекын уужам зал соо «Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал», «Нютагай Советүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай» гэһэн ба бусад темэнүүд дээрэ суглуулагдаһан материалнууд бии. Тэдэниие хэрэглэхээ агитаторнууд блок-нодуудаа дэлгэн столдо һуунад. Нэгэ хэды час болоод тэдэнэр большевистскэ халуун үгөөр, үнэн байдал тухай һунгагшадта хөөрэжэ эхилхэ юм.

Мүнөөдэр хэдэн олон һунгагшад агитпунктнуудта ба һунгалтын участогуудта ерээ. Тэдэнэр хөөрэлдөөндэ хабаалалсаа, лекци болон элидхэл шагнаа, өөһэдынгөө нэрэ обогые һунгагшадай спискэтэ шалгаа.

Үдэшэ болоно. Мянга түмэн электро-лампочканууд соцгородогые шэмэглэнэ. Агууехэ Сталинска Конституциаар үгтэһэн эрхэнүүдэйнгээ нэгые — амарха эрхээ дүүрэнээр эдлэһэн ажалшад амаралтынгаа үдэрые үдэшэбэ. Тэдэнэр үглөөдэр улам ехэ амжалта туйлан ажаллахаар бэлэн!

А. Беляев.

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин Советэй сесси дүүрэбэ

ВЕНА, декабриин 1. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин (ВФДМ) Советэй сессиин түгэсхэлэй заседани үсэгэлдэр болоо. Совет хадаа «эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Хоёрдохи конгрессэй шиидхэбэринүүд ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин зорилгонууд» гэһэн элидхэл тушаа резолюцие нэгэн һаналаар абаа.

Эб найрамдалай түлөө залуу тэмсэлшэдэй бүхэдэлхэйн фестивалиие 1951 оной зун Берлиндэ үнгэргэхэ тухай шиидхэбэриие Совет тэрэшэлэн абаа. Совет хадаа фестивалиие хамтадаа үнгэргэхэ тухай дурадхалтайгаар студентнүүдэй уласхоорондын Союзда хандаһан ба шэнэ дайнай аюулда эсэргүү, эб найрамдалай түлөө эдэбхитэ тэмсэлдэ залуушуулые элсүүлхэ туг доро тус фестивалиие бэлэдхэн үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень бүхы оронуудай залуушуулай организацинуудые уряалһан байна. Совет хадаа ВФДМ-гэй гэшүүн болгожо абаха тухай залуушуулай хэдэ хэдэн организацинуудай мэдүүлгэнүүдые хаража үзөө. 18 оронуудай залуушуулай 24 организацинуудые, тэрэ тоодо японско залуушуулай эсэгэ ороной фронтые, Даниин ремесленнэ һурагшадай Ассоциациие, Сириин демократическа залуушуулай организациие, Шэнэ Зеландиин студентнүүдэй лейбористска федерациие, эб найрамдал хамгаалха залуушуулай Ливанска комитедые, Эквадорой университедүүдэй студентнүүдэй федерациие ба бусад организацинуудые демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин гэшүүн болгожо абаһан байна.

Совет хадаа ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан ВФДМ-гэй президентын үялганудһаа сүлөөлхэ тухай Ги Де Буассоной гуйлтые хангаба. ВФДМ-гэй президентээр Италиин «Залуушуулай альянсын» түрүүлэгшэ Энрико Берлингуэр нэгэн һаналаар һунгагдаба.

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин французска комитедэй секретарь Жак Дени ВФДМ-гэй генеральна секретаряар һунгагдаа.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Хоёрдохи конгресстэ хабаадагшадай—США-гэй олониитын ажал-ябуулагшадай делегациин мэдүүлгэ

Советскэ Союзда ерээд байгаа американска олониитын ажал-ябуулагшадай делегациин хүтэлбэрилэгшэ Холланд Робертс эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедтэ тус делегациин үмэнэһөө иимэ мэдүүлгэ хэбэ:

«Эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедэй Түрүүлэгшэ м-р ТИХОНОВТЭ

Хүндэтэ мистер Тихонов!

Бүгэдэниитын бата бэхи эб найрамдал туйлаха хэрэгтэ Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондо хани харилсаа байгуулха арга боломжотой байһанда бидэнэр этигэнэбди, эб найрамдал хамгаалха талаар манай хэлбэришэгүй тэмсэл хадаа бүхы дэлхэйн арадуудта шухала хэрэгтэй гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Советскэ Союзда ерээд байхадаа советскэ арадай түлөөлэгшэдтэй ба элдэб янзын эмхи зургаануудтай ойродуултэ танилсаһанай ашаар, манай делегаци хадаа советскэ арадай хүсэнэгүй, советскэ арад эб найрамдал тээшэ үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэнэ гэжэ бидэнэр дахин этигэбэбди.

Манай делегаци шэнги иимэ түлөөлэгшэдэй делегацинуудые хоорондоо эльгээлсэлгэ хадаа эб найрамдалда дуратай манай хоёр арадуудай хоорондо харилсан ойлголсолго тогтоохо хэрэгтэ тон шухала удхашанартай байха гэжэ бидэнэр һананабди, эб найрамдал хүсэһэн бүхы хүнүүдэй ба организацинуудай анхаралые энээндэ хандуулнабди.

Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондо делегацинуудые эльгээлсэлгэ эмхидхэхэ хэрэгтэ туһалхыень эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедые бидэ гуйнабди.

Өөрынгөө талаһаа, бидэнэр эб найрамдалай хэрэгэй түлөө энэ һайн һайхан тэмсэлдэ хани харилсаа туйлахын тулада бүхы хүсэеэ зорюулхабди гэжэ үгэеэ үгэнэбди.

Американска делегациин үмэнэһөө

Холланд Робертс»

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Хоёрдохи конгресстэ хабаадагшадай—США-гэй олониитын ажал-ябуулагшадай делегацида эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедэй үгэһэн харюу

«Господин Х. Робертсын энэ оной ноябриин 28-най мэдүүлгэтэй танилсаад, эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитет бүхы американска делегациин үмэнэһөө, США-гэй эб найрамдалай тала баригшадай үмэнэһөө эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедтэ хандаһан хани барисаанай хүсэлэнгүүдые хүлеэн абана.

Дэлхэйн арадуудта зорюулагдаһан Манифест соо ба Нэгэдэмэл Нацануудай Организацитай хандаһан Хандалга соо хэлэгдэһэн эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Хоёрдохи конгрессэй шиидхэбэринүүдые эдэбхитэйгээр бэелүүлхэ гэһэн американска арадай эб найрамдалай түлөөлэгшэдэй эрмэлзэлгые бидэнэр амаршалнабди.

Арадуудай хоорондохи культурна холбоонуудые бэхижүүлхэ шухала хэрэгсэлнүүдэй нэгэниинь хадаа делегацинуудые эльгээлсэлгэ мүн ба энэ эльгээлсэлгэ болбол США-гэй болон Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи хани барисаанай амгалан харилсаануудые бэхижүүлхэ ба хүгжөөхэ ябадалда ехээр туһалжа болохо гэжэ эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитет тэрэшэлэн тоолоно.

Өөрынгөө талаһаа, эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитет болбол бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал туйлаха хэрэгтэ манай саг үргэлжын холбоонуудые ба манай хамтын хүсэлэлгэнүүдые үргэдхэхын тула бүхы юумэ хэхээр бэлэн байна гэжэ манай американска нүхэдые — эб найрамдалай тала баригшадые этигүүлжэ шадаха байна.

Эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедэй даалгабаряар.

Эб найрамдал хамгаалгын Советскэ Комитедэй Түрүүлэгшэ Н. ТИХОНОВ».

Эквадорой арад Кореядэ дайлалдаха дурагүй

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1. (ТАСС). Эквадорой столица Китоһоо Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Эквадорой арад Корея руу сэрэгүүдые эльгээхэ ябадалда эсэргүүсэлтэ хэнэ. Һаяхан 300 шахуу индийскэ вождьнор тэдэнэй отогуудай бүхы эрэшүүлые правительственна чиновнигуудай регистрацида абаха гэһэн эрилтэдэ захирагдахаяа арсаба. Регистраци хэгдэһэнэй һүүлээр залуу индеецүүд Кореядэхи дайнда эльгээгдэжэ магадгүй гэжэ айгаад, тэдэнэр арсаһан байна.

Венгерскэ арадай республикын Гүрэнэй суглаанай сесси

БУДАПЕШТ, ноябриин 30. (ТАСС). Венгерскэ арадай республикын Гүрэнэй суглаанай ээлжээтэ сесси мүнөөдэр нээгдэбэ.

Заседаниин эхиндэ, Гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ Л. Драхош Гүрэнэй суглаанай депутат, эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн Хоёрдохи конгресс дээрэхи венгерскэ делегациин хүтэлбэрилэгшэ профессор Эржебет Андич гэгшэдэ үгэ үгэбэ. Андич ингэжэ хэлэбэ:

Эб найрамдалай лагерь илагдашагүй юм, ушарынь мүнөөдэрэй манай эпохо хадаа арадуудай илалтын эпохо мүн.

Депутат Андич Варшавска конгрессэй шиидхэбэринүүдые һайшаан абахыень Гүрэнэй суглаанда дурадхаба. Конгрессэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, эб найрамдал хамгаалха ябадалда шэглүүлэгдэһэн хуули зохёохые ба баталхые Андич тэрэшэлэн дурадхаа.

Гүрэнэй суглаанһаа гадна, мүн Венгерскэ арадай республикын бүхы ажалша арад конгрессэй шиидхэбэринүүдые һайшаана, ушарынь тэдэ шиидхэбэринүүд хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй зол жаргалта ба эрхим һайн ерээдүйе туйлаха ябадалда зорюулагданхай байна гэжэ Гүрэнэй суглаанай түрүүлэгшэ Л. Драхош тэмдэглэбэ.

Вьетнам дотор Стокгольмско Уряала 5 миллион гаран хүн гараа табяа

ШАНХАЙ. декабриин 1. (ТАСС). Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, эб найрамдалай тала баригшадай вьетнамска национальна Комитедэй суглаан һая боложо, Вьетнам дотор Стокгольмско Уряада ноябриин 19 хүрэтэр 5 миллион гаран хүн гараа табяа гэжэ мэдээсэгдэбэ.

Панамын арад эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 1. (ТАСС). Пренса Континенталь гэжэ латино-американска агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, эб найрамдал хамгаалгын панамска саг үргэлжын комитедэй ажал-ябуулгые засагаархидай зүгһөө хориһон болобошье, Панама республика дотор эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөн улам үргэнөөр хүгжэжэ ба президент Арнасын диктатурада эсэргүү тэмсэл эдэбхитэй боложо байна. Президент Ариас хадаа Панамын территори дээрэхи сэрэгэй базануудые, Корея руу эльгээхэ сэрэгүүдые Холбоото Штадуудта һүгэдэн үгэнэ. Эб найрамдал хамгаалха хүдэлөөе арадай (коммунистическэ) парти хүтэлбэрилнэ гэжэ агентство мэдээсэнэ.

КОРЕЙСКЭ СОБЫТИНУУД

Корейскэ арадай демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

Фронтын бүхы участогууд дээрэ Арадай армиин сэрэгүүд американска ба урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү дайшалхы амжалтата ябуулгануудые хэбэ гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин декабриин 2-то дамжуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Анчжугай (Ансю) Урда тээхи ба Токусен районуудта Арадай армиин частьнуудай сохилто доро дайсан урда зүг руу сухариба.

Фронтын бусад участогууд дээрэ энээнэй урда тээ байһан газартаа байлдаанууд болобо.

* * *

Бүхы фронтнууд дээрэ Арадай армиин сэрэгүүд американска ба урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү дайшалхы амжалтата ябуулгануудые хэбэ гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин декабриин 3-да дамжуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Анчжугай (Ансю) урда тээхи ба Токусен районуудта Арадай армиин частьнуудай добтолгые бариха гэжэ оролдоһон американска ба урда корейскэ сэрэгүүдтэ эсэргүү байлдаанууд боложо байна.

Хамхынай (Канко) хойто райондо Арадай армиин частьнууд американска частьнуудта эсэргүү дайшалхы амжалтата ябуулгануудые хэбэ.

Зүүн эрье дээрэ Арадай армиин частьнуудай түрилтэ доро урда корейскэ сэрэгүүд Рананай хойто районһоо сухарижа эхилбэ.

Холбоото Штадууд Кореядэхи дайнай ябуулгануудта японецуудые ашаглана

Дальневосточно комиссиин заседани дээрэ Панюшкинай хэһэн мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, декабриин 1. (ТАСС). Дальневосточно комиссиин ноябриин 30-най заседани дээрэ А. С. Панюшкинай хэһэн иимэ мэдүүлгые советскэ посольство хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ дамжуулан үгөө гэбэл:

«Японско сэрэгэй алба хэгшэд американска сэрэгүүдтэй хамтадаа Кореядэхи дайнай ябуулгануудта хабаадажа байһаниие Корейскэ арадай-демократическа республикын правительствын мэдэлдэ байгаа мэдээсэлнүүд харуулна гэжэ советскэ делегаци ноябриин 2-ой мэдүүлгэ соогоо тэмдэглэһэн байгаа. Комиссиин ноябриин 16-най заседани дээрэ байлсаһан американска түлөөлэгшэ хадаа американска официальна бусад нюурнуудай мэдүүлгэнүүдые дурсажа, энэ асуудал тушаа советскэ делегациин мэдүүлгэдэ харюу үгөөгүй байна. Дээрэ дурсагдаһан американска официальна нюурнууд хадаа Кореядэхи дайнай ябуулгануудта японецуудые ашаглаһан баримтануудые ямаршье үндэһэгүйгөөр буруушааһан байгаа.

Советскэ делегаци США-гэй түлөөлэгшын тайлбарилгые хангалтатай гэжэ тооложо шадахагүй, ушарынь, американска ба японско хэблэлдэ толилогдоһон мэдээсэлнүүд хадаа Холбоото Штадууд Кореядэхи дайнай ябуулгануудта японецуудые ашаглана гэжэ гэршэлнэ. Японско морягууд Инчонско десантна операцида хабаадаа гэжэ «Ньюс-Уик» журнал ноябриин 13-да мэдээсэһэн байгаа. «Крисчен Сайнс Монитор» газетэдэ ноябриин 15-да толилогдоһон мэдээсэл соогоо американска корреспондент Уокер иигэжэ бэшэнэ: «Японско миннэ тральщигууд Кореядэ ябуулгануудые хэжэ байгаа уһан-сэрэгэй хүсэнүүдэй гол хубинь боложо ашаглагдаа», «Корейскэ дайнда японецуудые үдэр бүри угаа хурдан темпээр татан оруулна». Японско миннэ тральщигуудай флотили Кореяын зүүн эрьеын уһанда болоһон операцинуудта хабаадаа гэжэ «Ниппон таймс» гэжэ японско газетэ октябриин 22-то мэдээсээ.

Кореядэхи дайнай ябуулганууд та японецуудые ашаглаһан ба илангаяа сэрэгэй частьнуудта японецуудые ашаглалгын бусад формонууд тухай хэблэл мэдээсэжэ шадахагүй гэжэ заагаад, американска хэблэл хадаа Кореядэхи дайнай ябуулгануудта японецуудай хабаадалгань хэблэлдэ толилогдоһон жэшээнүүдээр хизаарлагданагүй гэжэ мэдэрнэ.

«Япони хадаа дайсан гүрэн гэгшэ гэһэн мэдээжэ шалтагаанаар, корейскэ дайнда японецуудай хабаадалга тухай гүйсэд мэдээнүүд дамжуулагданагүй гэжэ американска корреспондент Вич гэгшэ «Ивнинг Стар» гэжэ газетэдэ ноябриин 11-дэ толилогдоһон мэдээсэл соогоо бэшэнэ, энэнь зарим нэгэн үндэһэ баримтатай байгаа гэжэ тодоор харагдана.

Кореядэхи дайнай ябуулгануудта японско сэрэгэй алба хэгшэдые ашаглаха ябадал хадаа Потсдамска декларациие, тэрэшэлэн Дальневосточно комиссиин политическэ шиидхэбэринүүдые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно гэжэ советскэ делегаци ноябриин 2-ой мэдүүлгэ соогоо тэмдэглэһэн. Япони тухай эдэ шиидхэбэринүүд хадаа Япониие демилитаризацилха, буу зэбсэгүүдыень хуряаха гэжэ хараална, японско сэрэгэй ямар нэгэн бүридэлгэнүүдые һэргээн бодхоохо ба байлгаха ябадалые хорино.

Дээрэ дурсагдаһан зүйлэй үндэһөөр советскэ делегаци болбол ноябриин 2-то хэһэн өөрынгөө мэдүүлгые батална, Япониие демилитаризацилха тухай хамтадаа абаһан шиидхэбэринүүдые сэхээр эбдээ гэжэ харуулһан, эдэ баримтануудай гадуур Дальневосточно комисси гараха ёһогүй гэжэ мэдүүлхые шухалада тоолоно».

Д. ГУНЗЫНОВ

ЮРЫН НЭГЭН ҮДЭШЭ*)

(РАССКАЗ)

Сэнгын гэнтэ шарайгаа барагад гүүлжэ, гэр соогуур ябасагаан байхадань тэндэ һуугаашад зосоо зосоогоо энэ ушарыень бүтүү тухайлһан хэбэртэй нюур нюураа харалсаад орхинод. Хандама Сэнгын урдаһаа енгүүтэйгээр толгойгоо хазагад гүүлжэ:

—Таамнай юундэ һууридаа зохихоёо болишобот, һуужа хайралыт, —гээд ёгтолон дуугархадань булта энеэлдэнэ.

Энэ үедэ Валентина Сергеевна басагаяа хүтэлөөд кухни руугаа орожо, тэндэ байһан столоо сагаан скатертяар хушаад, колхозницуудтаа амта шанарыень үзүүлхэ гэжэ тусхай таһалагдаһан яблоканууд сооһоо хэдэн олон монсогорые гурбан хрустальна вазанууд соо хэжэ табина. Тиигээд, басаганайнгаа толгойе эльбэжэ,—зай, Катюшамни, айлшадаа эндэ урижа асара—гэнэ. Катюша ехэл баярлан гүйжэ ошоод:

—Айлшад столдо ошожо, папын колхоздоо ургуулһан түрүүшын яблока амталжа үзыт,—гэжэ шэнгэхэн ирагуу хоолойгоор урижархёод, папынгаа арада гараад орхино. Гэрэлтэ басагаяа ара тээшээ хүзүүдэн энеэбхилжэ:

— Манай басаган урижа байнал. Столдо ошоёл, яблокануудаа мүнөө хуряажа абаабди, — гээд дуугархадань:

—Хуряажа абаа гүт? Молдавиин айлшантай золгоходо яаха һэм, Сталинска агуухэ үеын эрдэм ухаан сооһоо ургаһан алтан жэмэсые Катюша басаганай уряалаар амталжа, ама хүрэхэ гээшэ эгээлэй хэрэг бэшэ, — гэлдэжэ, дарья табилдан булта ошожо, столдо һуунад.

— Яблока эдихэеэ мэдээ һаа үдэшэ болоһон хойно бэшэ, харин үглөөгүүр үүр сайжа байтар үүдыетнай тоншохо бэлэйбди, — гэжэ нөөхи тугаарай Сэнгэ хүхюутэй болоно.

Эндэ һуугаашад булта хошон зугаа үгэнүүдые хэлсэнэ, энеэлдэнэ, вазанууд соо дүүрэн табяатай, хангалтама хоншууханаар анхилһан үнэртэй, томо томо шарабтар ногоохон яблокануудые һонирхоно. Бурят-Монгол орондо яблокын сэсэглэн ургаад, колхозой суута хүнэй стол дээрэ табяатай байхань тон ехэ эрдэм культурын алтан одон гэжэ харагдан байгаа һэн. Тугаарһаа нааша эхилһэн айхабтар ехэ хүхюу энеэдэн зугаанууд улам бүри хүрэмтэй боложо, үргэлжэлэн байба. Энэ үедэ гэрэй эзэн Гэрэлтэ айлшад тээшээ хандажа:

— Колхозойнгоо түрүүшын жэмэстэ табаг баригты. Тиигээд ямар байһан тухайдань һаналаа хэлэхэлтэ. Баһа нэгэ баясхаланта ушар байха юм. Юуб гэхэдэ, тугаар һаяхан манай түрүүлэгшэ, партийна организациин секретарь хоёрнай ерэжэ, яблокануудаа үзөөд, «Тон һайханаар болбосоржо ургаһан байна. Энэ анха түрүүшынгээ жэмэсэй дээжэһээ колхозойнгоо үмэнэһөө агуухэ Сталин эсэгэдээ бэлэг эльгэхэ болообди, бэлэдхэжэ бай, Радна дарханда сагаан мүнгэн хайрсаг хүүлхэмнай», гээд ошоо һэн, — гэжэ ехэл хүхюу баясхалантай шарайгаар энеэбхилэн дуугархадань, тэндэ һуугаашад һуха харайлдан һууриһаа бодожо, «Яагаа һайн һайхан юумэ гээшэб», гэлдэжэ альгаташалдан зогсоно. Гэрэлтэ үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ.

— Энэ асуудал үглөөдэр колхозой хамтын суглаанда табигдаха юм бэзэ, тиигээд ганса энэ тэдыгээр бэшэ, ерэхэ үдэрнүүдтэ, ерэхэ жэлнүүдтэ таанадайнгаа бүришье үндэр илалтануудые энэ мэтэ баясхалангаар угтахамнай лабтай ха юм даа, — гэжэрхёод, үгэеэ дүүргэхэдэнь, Балдан угтажа абаад хэлэнэ:

— Тон зүб хэлэнэш, маанарай урдаа табиһан ажалай дундаһаа ганса бэшэ баясхаланта үрэнүүдэй бэелхэнь лабтай гэжэ найданабди. Анха түрүүн шиниимнай жэмэс ургаба, тэрэнэй удаа Сэнгымнай олон залаата шэниисэ айхабтар ехээр үрижэжэ эхилбэ. Баһа бишье минин байнагүйб. Ерэхэ хабартаа шэнэ үүлтэрэй түлнүүдые хүлеэхэб гээд һананаб,—гэжэ дуугарна.

Энээнэй һүүлээр бултадаа һуужа, Эхэ оронойнгоо ахадүү республикаһаа «шэнэ бэриие» буулгаад, тэрэ «бэриингээ» хүрим дээрэ өөһэдынгөө бэелүүлжэ байгаа ажал хүдэлмэриин шэнэ шэнэ илалтануудые удаа дараа харуулха гайхамшаг үгэнүүдые хөөрэлдэн һуугаа бэлэй.

Гэнтэ Сэнгэ бригадир хүл дээрээ бодошоно. Тиигээд урдаа байһан вилкэ хутага хоёрые абаад, ваза сооһоо нэгэ яблюка табаг соогоо табижа, бултанда хандан ингэжэ хэлэнэ:

— Нүхэдүүд! Минии наһан хэды залуушье һаа хуушан сагай хүндэ хүшэр, харанхы байдалые яһала дуулаһан, мэдэһэн байхаб. Тэрэ үеын манай бурядай эсэгэ үбгэнэр иимэ жэмэс амталжа үзэхэһөө байха хараашьегүй, дуулаашьегүй байгаа юм. Мүнөө бидэнэр агуухэ шэнэ үеын, шэнэ сагай, шэнэ Бурят-Монголой хүбүүд басагад байжа, Ленин — Сталинай наран доро гайхамшагта ехэ хүнүүдэй эрдэм ухаанай аша габьяагаар зохёогдоһон алтан жэмэсэй үрые өөрынгөө бурят орондо ургуулжа шадаад, тэрэнээ амталхаяа байнабди. Тэрэ хуушанай балар харанхы сагта бүхы наһаяа алдаһан манай эсэгэ үбгэнэрэй дурасхаалые мүнхэлэн энэ жэмэсые ама хүрөөд, агуухэ шэнэ сагай баатарнуудай эсэгэ агуухэ Сталинда юрөөл баяр хүргэхэмни. Агуухэ Сталин олон олон жэлнүүдтэ энхэ мэндэ ажаһууха болтогой! Тэрээнэй агуухэ эрдэмэй нараар манай орон улам ехээр сэсэглэг, улам ехээр мандаг лэ! Манай нютаг яблока, лимон, груша гэхэ мэтэ олон зүйлэй жэмэс, олон залаатай, үндэр ургасатай шэниисэ гэхэ мэтэ үрэжэлтэ урэ тариануудаар намаалаг лэ! Би тэрээндэ харюусалгатайб, — гээд үгэеэ дүүргэнэ. Энээнэй һүүлээр Хандама хүл дээрээ бодожо:

— Мүнөө бидэнэр Гэрэлтынгээ колхоздоо ургуулһан, бурят ороной шэнэ яблока амталхамнай. Тиигээд үглөө үлэрһөө ажалта үдэртөө яблока хубаахамнай, үшөө саашань эндэ хөөрэлдэһэнэй ёһоор олон залаата тарян, шэнэ үүлтэртэ малнууд бии болохонь. Баһа өөрынгөө зүгһөө хэлэхэ нэгэ үгэтэйб. Тэрэмни хадаа: манай колхозницуудай гэрэй хананууд булта ковёроор бүрхөөгдэхэл. Энээндэ би болоод, манай колхозой эхэнэрнүүд харюусалгатай, — гэжэрхёод, Валентина Сергеевнагай гарыень адхана. Эндэ байгаашад булта альгаташалданад.

Энэ үедэ Сэнгэ урдахи табаг соогоо байһан яблока гартаа абажа;

— Зай нүхэд! Минии һанал иимэ байна: манай нютагта ургаһан түрүүшын энэ яблокые би өөрынгөө зүгһөө ерээдүй сагай эзэндэ бэлэг барихамни, — гээд, тэрэ яблокаяа Катюшада һарбайна.

Иимэ бэлэг абахаяа байһан Катюша баярлана, нэгэ үе папа тээшээ, нэгэ үе мама тээшээ харана. Айлшад тээшээ харахаяа тон халажа ядана. Тиибэ ябабашье түрүүшын яблока абаад:

— Һайн даа, — гээд энеэбхилэн байгаа һэн.

Тэндэ һуугаашад бултадаа «Зүб, зүб, Сэнгэмнай тон ехэ һанаамгай байба» гэлдэжэ альга ташалдаһанай һүүлдэ, бүгэдөөрөө нэжээд яблока абажа, ехэл амтархан ама хүрэһэнэй һүүлдэ, Сэнгэ хоолойгоо заһажа:

— Садаабди, һайн даа. Һайхашье, амтатайшье байна. Агуухэ хүнэй оюун ухаанай хурса гэрэл доро манай нютагта ургаһан алтан жэмэснай өөрынгөө культурна аша гушанараа үдхэхэнь болтогой, — гээд һууриһаа бодоходонь, булта бодожо, Гэрэлтын ажалай таһаг соо орожо, агуухэ Сталинай портредэй урда ошоод зогсонод. Тиигэжэ байтарынь нөөхи бэлэг яблокаяа сэбэрхэн саарһаар орёожо, папынгаа хажуудань Катюша ошоод:

— Папа! Би эдэ айлшадай бэлэг үгэһэн энэ яблокые агуухэ Сталин дядядаа өөрынгөө нэрэһээ бэлэг эльгээлсэхэмни, — гэжэ пападаа үгэнэ. Тиихэдэнь Гэрэлтэ ехэ лэ баярлажа:

— Үү! Басагамни тон зүб хэлэнэш, яагаа һанаамгайбши. Эльгээхэбди. Минии басаган энэ яблокаяа Сталинда бэлэг эльгээхэмни гэжэ байнал, харыта, — гээд, тэрэ яблокыень нүхэдтөө харуулһанай һүүлдэ, басаганайнгаа толгойе папа мама хоёрынь зэргэ таалана. Тэндэ байгаашад булта баярлалдан, баясхалан хүргэжэ, Катюшын бишыхан гарые барижа туд бүрилөө баһа лэ таалана.

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын ноябриин 29-нэй номерто.

Харюусалгатай редакторай орлогшо Ц. Б. БУДАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов партийной жизни, культуры и быта—4-52, сельскохозяйственного и промышленности—6.84, мест. информации и писем—6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—02443. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.